

Ewelina Kinga Adamczyk

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Toruń

ewelina.adamczykk@gmail.com

DOSTĘP DO BRONI PALNEJ W CELU OCHRONY OSOBISTEJ W POLSCE

ACCESS TO WEAPONS FOR PERSONAL PROTECTION IN POLAND

Zarys treści: Niniejszy artykuł poświęcony jest dostępowi do broni w celu ochrony osobistej w Polsce. Jest to zagadnienie, które budzi wiele kontrowersji i które w obecnych czasach z całą pewnością warto poruszyć. W poniższej pracy omówiono następujące kwestie: definicji broni palnej oraz jej istotnych części, warunków uzyskania pozwolenia na broń, obrony koniecznej oraz posiadania broni w celu ochrony bezpieczeństwa państwa. Podjęta została także problematyka umiejętności strzeleckich osób zainteresowanych bronią, badań psychologicznych i posiadania broni w Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Czechach i Niemczech.

Słowa kluczowe: broń, broń palna, definicja broni, rodzaje broni, pozwolenie na broń, obrona konieczna, umiejętności strzeleckie, strzelnica, badania psychologiczne

Key words: weapon, firearm, the definition of weapons, types of weapons, firearms license, right of self-defense, marksmanship, shooting, psychological testing

Wstęp

Czy Polacy chcą mieć łatwiejszy dostęp do broni? Czy czują potrzebę obrony siebie, swoich bliskich i mienia przed napastnikiem? Czy uważają, że funkcjonariusze policji i innych służb nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa? Biorąc pod uwagę wiadomości, jakie płyną do nas z niektórych mediów, odpowiedź na powyższe pytania jest twierdząca. Jednakże każdy ma własny rozum i powinien samodzielnie analizować wszystkie informacje. Z ostatnich badań, jakie przeprowadził Instytut Badań Rynkowych i Społecznych (IBRiS), wynika, że Polacy nie chcą liberalizacji przepisów w tym zakresie. Opowiedziało się za tym prawie 80% ankietowa-

nych¹. Skąd więc głosy za zwiększeniem liczby broni wśród obywateli? Polacy łącznie wydają na nią około 90 mln złotych rocznie, z czego 50 mln przeznaczają na broń, a 40 mln na amunicję, lunety i inny sprzęt². To – w zestawieniu z takim państwem jak Stany Zjednoczone – bardzo mały rynek. Należy jednak mieć na uwadze, że wraz z liberalizacją przepisów broni wśród obywateli będzie więcej, a zainteresowani będą wydawać większe sumy zarówno na sprzęt, jak i na samą broń. O wiele więcej, w porównaniu z obecną sytuacją, zarobią producenci, sklepy z bronią, strzelnice, kluby strzeleckie i różnego rodzaju organizacje paramilitarne. Istotne jest, że to właśnie przedstawiciele i członkowie powyższych struktur najgłośniej domagają się zmian w prawie.

Definicja i rodzaje broni palnej oraz problematyka jej istotnych części

Punktem wyjścia do jakichkolwiek rozważań dotyczących broni jest ustawa z 21 maja 1999 r. o broni i amunicji. Z artykułu 7 wynika, że „bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub więcej pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego”³.

Już w artykule 4 ustawodawca wymienia rodzaje broni:

- broń palna (w tym bojowa, sportowa, myśliwska, alarmowa, sygnałowa i gazowa),
- broń pneumatyczna – do napędu pocisku wykorzystywana jest energia silnie sprężonego gazu⁴,
- miotacze gazu obezwładniającego.

Oprócz wyżej wymienionych rodzajów jest tam także mowa o innych narzędziach, począwszy od ukrytych ostrzy po kastety, pałki czy kusze. Katalog jest otwarty. Bronią można więc nazwać urządzenie, które może stanowić zagrożenie zdrowia lub życia człowieka.

Gdy mowa o broni i amunicji, należy zwrócić uwagę na kwestię ich istotnych części. Artykuł 5 ustawy wskazuje na pozór na czytelne informacje:

- gotowe lub obrobione istotne części broni i amunicji również uważane są za broń lub amunicję,
- za istotne części broni palnej i pneumatycznej uważa się szkielet, baskilę, lufę z komorą nabojową, zamek, komorę zamkową oraz bęben nabojowy,
- w punkcie trzecim ustawodawca wymienia istotne części amunicji⁵.

Warto skupić się nad punktem drugim. Wymienione są w nim istotne części broni palnej i pneumatycznej, co nie budziłoby większych zastrzeżeń, gdyby nie fakt, że

¹ M. Kozubal, *Polacy nie chcą liberalizacji przepisów o dostępie do broni*, „Rzeczpospolita” 5 grudnia 2016 r.

² Tamże.

³ Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (tekst jedn.: Dz.U. 2015, poz. 1505), art. 7.

⁴ W. Lampel, R. Mahrhold, *Leksykon broni od A do Ż*, tłum. K. Kruk, Warszawa 2000, s. 47–48.

⁵ Problematyka ta w niniejszej pracy została pominięta ze względu na zainteresowanie bronią palną, a nie amunicją.

istnieje wiele broni, które nie mają wszystkich tych elementów. Zdarza się, że broń ma jedynie dwie istotne części (w przypadku myśliwskiej broni łamanej są to lufa z komorą naboju i baskila).

Warunki uzyskania pozwolenia na broń

Legalny dostęp do broni w Polsce jest dość trudny. Przepisy w naszym kraju są dużo bardziej restrykcyjne niż w większości państw należących do Unii Europejskiej.

Jakie wymagania należy spełnić, aby otrzymać pozwolenie na broń? Na pierwszy warunek składają się ukończenie 21 lat oraz brak zaburzeń psychicznych. Kolejnym jest brak istotnych zaburzeń funkcjonowania psychologicznego oraz uzależnienia od substancji psychoaktywnych i alkoholu.

Niezbędne jest podanie powodu posiadania broni. Do najczęściej podawanych zalicza się obronę osobistą, mienia oraz innych osób⁶. Ustawa podaje także inne okoliczności, które stoją za wydaniem pozwolenia: cele sportowe, łowieckie, kolekcjonerskie, pamiątkowe czy szkoleniowe, które ze względu na określoną tematykę pracy nie będą dalej poruszane.

Pozwolenia na broń nie otrzyma osoba, która stanowi zagrożenie dla porządku i bezpieczeństwa publicznego lub samego siebie. W szczególności chodzi tu o osoby skazane prawomocnym orzeczeniem sądu za nieumyślne lub umyślne przestępstwo oraz za umyślne przestępstwo skarbowe.

Zainteresowany ubiegający się o pozwolenie musi zdać egzamin ze znajomości przepisów dotyczących używania i posiadania określonej broni. Odbywa się to przed komisją powołaną przez właściwy organ policji. Wyżej wspomniany egzamin ma także na celu wykazanie, że dana osoba potrafi posługiwać się bronią.

Pozwolenie na broń nie zawsze jest konieczne. Artykuł 11 ustawy o broni i amunicji określa wiele takich przypadków⁷:

- Korzystanie z broni na strzelnicy w celach sportowych czy szkoleniowych.
- Korzystanie z broni palnej sygnałowej lub alarmowej, gdy w ten sposób wzywa się pomocy lub używa jej do celów ratowniczych i poszukiwawczych.
- Korzystanie z broni palnej sygnałowej bądź alarmowej przez uprawnione osoby dające sygnał startowy zawodnikom, np. w biegach lekkoatletycznych padają komendy „na miejsca”, „gotów”, po czym pada strzał.
- Na podstawie odrębnych przepisów funkcjonuje gromadzenie broni w zbiorach muzealnych.
- Posiadanie broni palnej rozdzielnego ładowania, która została wytworzona przed rokiem 1885, lub repliki tej broni. Początkowo przepis ten brzmiał nieco inaczej. W 2003 r. znowelizowano ustawę i tym samym do owego przepisu dodano „replikę tej broni”, co pozwala posiadać sprawną replikę broni wytworzonej przed 1885 r. bez żadnego pozwolenia⁸. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt,

⁶ J. Kasprzak, W. Brywczyński, *Nielegalne posiadanie broni i amunicji. Studium prawnokryminologiczne*, Białystok 2013, s. 50.

⁷ Ustawa z dnia 21 maja 1999 r..., art. 11.

⁸ J. Kasprzak, W. Brywczyński, *Nielegalne posiadanie...*, s. 47.

że z medycznego punktu widzenia powyższa broń jest o wiele bardziej niebezpieczna niż współczesna. Współczesna ma bowiem scaloną amunicję – pociski znajdują się w płaszczu mosiężnym lub miedzianym, a w środku zazwyczaj jest ołów. Taki pocisk, trafiając w człowieka, najczęściej przebija go na wylot, ewentualnie zostaje w środku, ale nie rozrywa się i nie rozpląszcza. Natomiast pocisk ołowiany, nieutwardzona kulka, gdy trafi na kość, odkształca się i wyglądem przypomina talerzyk. Wyrządza to o wiele większe spustoszenie w organizmie, a broń taka jest dostępna bez pozwolenia. Można ją kupić i jedynie zgłosić na Policji, że jest się jej właścicielem.

- Posiadanie broni palnej, która jest pozbawiona cech użytkowych. Ta kwestia może rodzić poważne wątpliwości. Taki przedmiot należy zarejestrować i uzyskać kartę rejestracyjną owej broni, co wiąże się z egzaminem, opłatą i zaświadczeniem lekarskim⁹. Patrząc na to z logicznego punktu widzenia, jeżeli broń jest pozbawiona cech użytkowych, to przestaje być bronią palną i można ją tak nazywać jedynie w języku potocznym. Występują jednak sprawy karne o nielegalne posiadanie broni pozbawionej cech użytkowych tak, jakby była to w pełni użyteczna broń. Organ doszukuje się wówczas nielegalnego posiadania istotnych części broni bądź możliwości postawienia innego zarzutu¹⁰.
- Pozwolenie na broń nie jest też wymagane w przypadku posiadania broni palnej alarmowej o kalibrze do 6 mm oraz broni pneumatycznej. W tej drugiej do napędu pocisku wykorzystywana jest energia silnie sprężonego gazu, cieszy się ona dość dużą popularnością i jest chętnie produkowana przez wytwórców tego rodzaju broni. Bardzo dobrze sprawdza się na strzelnicach, ponieważ jest bezpieczniejsza i cichsza niż broń palna¹¹. Broń palna alarmowa o kalibrze do 6 mm wywołała swojego czasu spore kontrowersje. Dotychczas z przepisu zawartego w art. 11 pkt 11 ustawy korzystały tak zwane krótkie i długie 6 mm Platzpatronen, czyli straszaki na naboje hukowe bocznego zapłonu. Firma Umarex wprowadziła na polski rynek dwa modele pistoletów strzelających nabojem 9 mm P.A.K: Walther P99 i Walther P22. Wówczas Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji wysunęło propozycję, aby kaliber broni alarmowej mierzyć w komorze naboju, a nie w przewodzie lufy. Innym pomysłem było stwierdzenie, że broń strzelająca nabojami 9 mm P.A.K jest bronią gazową, a nie alarmową, ponieważ można do niej załadować naboje gazowe. Ostatecznie w czerwcu 2015 r. Instytut Techniki Uzbrojenia Wojskowej Akademii Technicznej wydał opinię, zgodnie z którą kalibrem każdej broni palnej jest najmniejsza średnica części prowadzącej przewodu lufy. Drugą opinię, o podobnym znaczeniu, wydało Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji, przyznając się tym samym do wcześniejszych błędów. Reasumując, kaliber dwóch powyższych pistoletów alarmowych wynosi poniżej 6 mm, można ją więc nabyć bez pozwolenia¹².

⁹ Tamże, s. 48.

¹⁰ Tamże, s. 126–127.

¹¹ W. Lampel, R. Mahrhold, *Leksykon broni...*, s. 47–48.

¹² J. Lewandowski, *Pistolety alarmowe 9 mm P.A.K. – problem kalibru wyjaśniony!*, „Strzał, magazyn o broni” 2015, nr 7–8 (122), s. 6–7.

Broń palna a obrona konieczna

Obrona konieczna budzi w naszym kraju liczne zapytania i kontrowersje. Wielu obywateli może uważać, że jeżeli będzie się broniło przed napastnikiem, wyrządzając mu przy tym poważną krzywdę, odpowie za to przed sądem. Aby móc legalnie odeprzeć atak, należy spełnić kilka warunków. Artykuł 25 Kodeksu karnego głosi, że obrona konieczna to odparcie bezpośredniego, bezprawnego zamachu na jakiegokolwiek dobro chronione prawem¹³.

Jakie narzędzia są dopuszczalne w przypadku obrony koniecznej? Czy rzeczywiście jest tak, że jeżeli sprawca używa jedynie siły fizycznej, zaatakowany również ma prawo tylko do tego? I co ważne, jeżeli sprawca posiada niebezpieczne, ostre narzędzie, np. nóż, dozwolone jest użycie broni palnej? Aby rozwinąć tę kwestię, warto przytoczyć kilka orzeczeń:

- Klasycznym przykładem takiego orzecznictwa jest Wyrok SN z dnia 4 lutego 1972 r. (IV KR 337/71), który do tej pory jest respektowany i brany pod uwagę. Zgodnie z nim napadnięta osoba nie stoi pod przymusem ucieczki czy też ukrywania się przed napastnikiem. Ma ona prawo do odparcia zamachu za pomocą wszelkich dostępnych środków do momentu odstąpienia napastnika od kontynuowania zamachu.
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 22 listopada 2005 r. (II AKa 168/05) głosi, że ofiara ma prawo bronić się wszelkimi sposobami tak, aby zdołała odeprzeć atak. Sytuacja ta może mieć miejsce również w przypadku, gdy napastnik dysponuje jedynie siłą fizyczną. Wyrok słusznie zaznacza, że atakujący musi wziąć pod uwagę, iż jego ofiara ma prawo się bronić, w tym wyrządzić mu ciężki uszczerbek na zdrowiu, a nawet pozbawić go życia.

Jak widać, do obowiązywania obrony koniecznej nie jest obligatoryjne zastosowanie takiego samego, a nawet (w niektórych przypadkach) podobnego narzędzia do tego, którym posłużył się napastnik. Z praktycznego punktu widzenia byłoby to czasami nieosiągalne. Ważne jest jednak to, w jaki sposób zaatakowany użyje danego przedmiotu w celu obrony, co zostanie zweryfikowane w późniejszym czasie. Istotne będzie między innymi, ile razy napastnik został ugodzony nożem lub czy został postrzelony w klatkę piersiową, gdy była możliwość oddania strzału w kończynę, co skutecznie zażegnałoby niebezpieczeństwo¹⁴.

Marian Filar jest zwolennikiem liberalizacji przepisów dotyczących dostępu do broni, co wynika z jego publikacji *Prawo posiadania broni palnej jako obywatelskie prawo podmiotowe*. Podnosi w niej kilka trafnych argumentów „za”, które jednak można zakwestionować. Filar jest zdania, że gdyby zaatakowana osoba posiadała broń, byłaby bardziej bezpieczna. Zaznacza tym samym możliwość, że okazywanie broni jeszcze bardziej sprowokuje napastnika lub zostanie ona odebrana ofierze. Według autora prostym sposobem na uniknięcie takiej sytuacji byłyby gruntowne

¹³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm.), art. 25.

¹⁴ M. Warchoń, *Użycie broni i niebezpiecznych narzędzi w celu samoobrony w świetle teorii i orzecznictwa*, [w:] *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, Toruń 2013, s. 435.

szkolenia poprzedzające wydanie pozwolenia każdej osobie¹⁵. Nie ma jednak dowodu, że przyniosłoby to oczekiwany skutek. Szkolenie, owszem, jest bardzo istotną kwestią. Osoba zainteresowana zdobyciem pozwolenia nauczyłaby się odpowiednio strzelać, zabezpieczać i odbezpieczać broń w relatywnie krótkim czasie i posługiwać nią tak, aby nie zagrażała ona życiu innych osób. Należy jednak pamiętać, że napaść, kradzież, bójka czy próba gwałtu to zdarzenia, które odbywają się w bardzo szybkim tempie. W obliczu prawdziwego zagrożenia żadne szkolenie nie przyniesie spodziewanych efektów. Nic więc dziwnego, że po okazaniu broni może ona zostać odebrana przez napastnika. Istnieje też prawdopodobieństwo, że gdy dojdzie do szarpaniny, ofiara postrzeli sama siebie, a wszakże nie o to chodzi w posiadaniu broni w celu poprawy bezpieczeństwa.

Kolejnym argumentem podnoszonym przez autora są samobójstwa i nieszczęśliwe wypadki z udziałem broni. Z całą pewnością można się zgodzić, że samobójstwa w Polsce zdarzają się dość rzadko. Jednak ich liczba podana przez Filara, na podstawie danych Brunona Hołysta, jest bardzo zaniżona. Według nich w naszym kraju dochodzi do około 2500 samobójstw rocznie¹⁶, natomiast według statystyki policyjnej w tamtym okresie liczba samobójstw zakończonych zgonem wynosiła przeszło 4500¹⁷! W 2014 r. popełniono 6165 samobójstw, w tym 63 przez zastrzelenie się¹⁸. Zdarza się, że do samobójstwa przyczynia się zawód miłosny lub utrata bliskiej osoby. Te sytuacje nadają jedynie impuls do targnięcia się na życie, a samobójca długo się nie zastanawia. Nie od dziś wiadomo, że śmierć przez postrzelenie (np. w skroń) jest jednym z najszybszych i z całą pewnością najskuteczniejszych sposobów. Nie ma więc pewności, jak wyglądałaby liczba samobójstw, gdyby co piaty Polak posiadał w domu broń.

Wypadki z udziałem broni również się zdarzają i nie są one, jak uważa Filar, „całkowicie marginalne”. 2 listopada 2015 r. w Nielewcu pod Żywcem 12-letni chłopiec śmiertelnie postrzelił swojego kolegę w głowę. Obaj bawili się bronią palną myśliwską ojca jednego z nich¹⁹. Mimo że broń była legalna, a mężczyzna miał na nią pozwolenie, nie była, jak widać, prawidłowo przechowywana. Należy zwrócić uwagę na fakt, że takich wypadków może być więcej, jeśli obecne przepisy uległyby zmianie, ułatwiając tym samym dostęp do broni. Właściciel może o nią dbać, starannie chować i trzymać zamkniętą w bezpiecznym miejscu, ale wystarczy, że raz o niej zapomni.

¹⁵ M. Filar *Prawo posiadania broni palnej, jako obywatelskie prawo podmiotowe*, [w:] *Teoria prawa. Filozofia prawa. Współczesne prawo i prawoznawstwo*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 1998, s. 69–70.

¹⁶ Tamże, s. 70–71.

¹⁷ *Wybrane statystyki – zamachy samobójcze – zamachy samobójcze od 1999 do 2012 roku*, statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze/122325, *Zamachy-samobojcze-od-1999-do-2012.html* (dostęp: 7.11.2015).

¹⁸ *Wybrane statystyki – zamachy samobójcze – zamachy samobójcze od 2013 roku*, statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze/122324, *Zamachy-samobojcze-od-2013-roku.html* (dostęp: 7.11.2015 r.).

¹⁹ J. Blikowska, *Dwunastolatek zastrzelił kolegę*, „Rzeczpospolita” 3 listopada 2015 r.

Posiadanie broni w ochronie bezpieczeństwa państwa

Marek Migalski – polityk, wykładowca akademicki i publicysta polityczny – uważa, że powszechny dostęp do broni w Polsce jest nie tylko potrzebny, ale nawet pożądanym. Twierdzi, że karabin znajdujący się w posiadaniu niemal każdego obywatela skutecznie odstraszyłby potencjalnego wroga. Nie chodzi tu jednak o złodzieja czy gwałciiciela. Polityk ma na myśli głównie inne państwo. Armia, którą obecnie dysponujemy, zmieściłaby się na jednym stadionie, co nasuwa jasny wniosek, że nie możemy liczyć na całkowitą ochronę z jej strony. To w zwykłych obywatelach coraz częściej dostrzegany jest ogromny potencjał. Utrzymanie i zaopatrzenie w odpowiedni sprzęt naszej armii w najbliższych latach wyniesie około 130 mld złotych. To olbrzymia suma, którą Migalski z chęcią zamieniłby między innymi na 6 autostrad, 433 szpitale wojewódzkie, 1300 szpitali miejskich lub 6500 szkół²⁰. Zainwestowanie tych środków w szkoły, biblioteki czy szpitale „pchnęłoby” do przodu polską gospodarkę. W naszym kraju jest wiele niedoinwestowanych, zapomnianych obszarów, na które warto zwrócić uwagę. Jeżeli natomiast pozwolono by Polakom na legalne posiadanie broni, kwestia finansowa w dużej mierze rozwiązałaby się sama. Zainteresowani nabywaliby broń z własnych środków, wspierając polski rynek, a armia nie potrzebowałaby takich nakładów finansowych. Istotną do rozważenia kwestią jest to, jak Polacy obchodziliby się z ową bronią na co dzień.

Niestety nie ma jednoznacznej odpowiedzi na to, czy uzbrojeni Polacy skutecznie odstraszyliby potencjalnego agresora. Zdania są w tej kwestii bardzo podzielone. Opiekun strzelnicy Bolesław Bożek uważa, że nie wpłynęłoby to na decyzję napastnika, czy atakować kraj czy też nie²¹. Były funkcjonariusz policji Zbigniew Trochowski twierdzi, że broń wśród obywateli nie odstraszyłaby agresora²². Teoretycznie są szkolenia, jak sprawnie rozkładać, składać i ładować broń. Udzielane są też informacje, jak zachować środki ostrożności. Nie sposób się jednak nie zgodzić w tej kwestii z prowadzącym strzelnicę w Toruniu, że aby sprawnie posługiwać się bronią, potrzebne są długotrwałe, systematyczne treningi²³. Krótkie przeszkolenie przyniesie wątpliwy efekt. W dzisiejszych czasach nie widać żołnierza, a jedynie pociski. Używa się samolotów i dronów, a ludzie namierzani są przez satelity. Są to o wiele skuteczniejsze metody niż walka człowieka z człowiekiem twarzą w twarz. Zupełnie inny pogląd reprezentuje funkcjonariusz Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Jego zdaniem Polacy posiadający broń z pewnością odstraszyliby wroga²⁴. Państwo napadając na dany kraj, znajduje się w niekorzystnej sytuacji, gdyż nie zdaje sobie sprawy z tego, ilu obywateli jest w stanie skutecznie się bronić.

Jeśli chodzi o obronę państwa przed agresorem, funkcjonariusze policji pełniący obecnie służbę mieli podzielone zdania. Jedni twierdzą, że odstraszyliby to wroga, powołując się na przykład Szwajcarii. Choć w większości przypadków policjanci nie są zwolennikami powszechnego dostępu do broni dla obywateli, to w kontekście

²⁰ M. Migalski, *Karabin w każdym domu*, „Rzeczpospolita” 3 października 2013 r.

²¹ Wywiad z opiekunem strzelnicy Bolesławem Bożkiem, Toruń 2016.

²² Wywiad z byłym funkcjonariuszem policji Zbigniewem Trochowskim, Świecie 2015.

²³ Wywiad z opiekunem strzelnicy...

²⁴ Wywiad z funkcjonariuszem Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Świecie 2016.

obrony narodu są skłonni nagiąć swoje poglądy, tłumacząc to wyższym celem – dobrem ojczyzny. Są także zgodni, że wymagałoby to odpowiedniego przygotowania. Przeważające były jednak głosy, iż fakt posiadania broni przez społeczeństwo nie zniechęciłby agresora, ponieważ Policja również ma broń, ale nie wzbudza tym szacunku i nie odstrasza przestępców. Funkcjonariusze są zdania, że wrogie państwo nie przestraszyłoby się szarych obywateli a ci, bez gruntownych szkoleń, prędzej postrzeliliby sami siebie, niż obronili kraj²⁵.

Umiejętności strzeleckie zainteresowanych bronią

Poruszając aspekt broni palnej w celu ochrony osobistej w Polsce, warto omówić umiejętności, jakie mają osoby zainteresowane bronią. W powyższym zakresie zasadne jest zwrócenie uwagi na zdanie profesjonalisty – opiekuna strzelnicy. Wiek, wprawa oraz doświadczenie sprawiają, że jest to osoba, na której wiedzy z całą pewnością można polegać. Uważa on przede wszystkim, że dostęp do broni nie powinien być ograniczony, o ile człowiek ubiegający się o nią spełnia podstawowe kryteria, a powinny być to tylko warunki psychozdrowotne²⁶. Broń powinna być dostępna z zastrzeżeniem, że człowiek odpowiada za wszystkie swoje czyny. W obecnych czasach sprawca czynu zabronionego najczęściej opłaca takiego adwokata, który na siłę będzie próbował zrobić ze swojego klienta osobę niepo czytelną, aby uwolnić go od odpowiedzialności karnej. Takie sytuacje nie mogą mieć miejsca.

Na strzelnicę uczęszcza wiele osób. Jedni strzelają lepiej, innym idzie to nieco gorzej. Pewien mężczyzna przychodzi tylko kilka razy do roku. Ma pozwolenie na broń do ochrony osobistej, ale trudno powiedzieć, aby potrafił strzelać. Stojąc przed tarczą, radzi sobie w miarę dobrze, lecz o sprawnym wydobyciu broni i przygotowaniu się do strzału nie może tu być mowy. Osoby przychodzące na strzelnicę bardzo często mają pozwolenie na broń z racji przynależności do określonych klubów strzeleckich, ale ich umiejętności pozostawiają wiele do życzenia²⁷. Kluczem są regularne i wytrwałe ćwiczenia. Niektórzy przychodzą strzelać rzadko, ale jednorazowo wystrzelają nawet 50 lub 100 naboji. Nie o to chodzi w dobrej praktyce posługiwania się bronią.

Zwolennicy powszechnego dostępu do broni, z którymi miałam przyjemność przeprowadzać wywiady, bardzo często za przykład podawali Szwajcarię, a jeszcze częściej Stany Zjednoczone. Twierdzą oni, że mimo, iż w USA prawie każdy posiada broń, nie widać, aby była ona nadmiernie wykorzystywana. Dla sprostowania warto przytoczyć kilka tragedii, które miały miejsce w Stanach Zjednoczonych w ostatnim czasie:

- w 2016 r. w stanie Michigan mężczyzna otworzył ogień do przypadkowych osób, w wyniku czego co najmniej 7 poniosło śmierć²⁸;
- w 2015 r. w szkole w Roseburgu Chris Harper Mercer zabił 9 osób, raniąc przy tym około 20²⁹;

²⁵ Wywiady z funkcjonariuszami policji, Toruń 2016.

²⁶ Wywiad z opiekunem strzelnicy...

²⁷ Tamże.

²⁸ *Strzelanina w stanie Michigan. Nie żyje co najmniej siedem osób*, „Gazeta Wyborcza” 21 lutego 2016 r.

²⁹ M. Zawadzki, *Roseburg to 294. masowa strzelanina w USA w tym roku. Rocznie zastrzelonych zostaje około 12 tys. osób*, „Gazeta Wyborcza” 2 października 2015 r.

- w 2012 r. w szkole podstawowej w Newtown w wyniku strzelaniny śmierć poniosło 26 osób³⁰;
- w tym samym roku na premierze filmu *Mroczny Rycerz powstaje* James Holmes zabił 12 osób, a ranił 58³¹;
- w 2009 r. major Nidal Malik Hasan zabił w Forcie Hood 12 osób, ranił 31³².

To tylko kilka przykładów na to, jak powszechny dostęp do broni „służy” Amerykanom. Można dojść do stwierdzenia, że powyższych czynów dokonały osoby chore psychicznie, niepanujące nad sobą i swoim zachowaniem. Jednakże wypadki z udziałem dzieci również nie należą w Stanach Zjednoczonych do rzadkości³³. Należałoby zastanowić się nad stwierdzeniem, czy rzeczywiście Amerykanie nie nadużywają prawa do powszechnego dostępu do broni. Może gdyby kolejne propozycje zmian przepisów w tym zakresie mogłyby dojść do skutku, ofiar byłoby o wiele mniej.

Badania psychologiczne osób ubiegających się o pozwolenie na broń

Do uzyskania pozwolenia na broń bądź rejestracji broni pneumatycznej niezbędne jest wykonanie badań u lekarza i psychologa. Osoba zainteresowana ma obowiązek dostarczyć właściwemu Komendantowi Wojewódzkiemu Policji orzeczenie lekarskie i psychologiczne potwierdzające, że nie ma ona istotnych zaburzeń funkcjonowania psychologicznego, określonych zaburzeń psychicznych, a także iż nie jest uzależniona od alkoholu lub substancji psychoaktywnych³⁴.

Badania psychologiczne polegają przede wszystkim na sprawdzeniu predyspozycji i zdolności psychicznych danej osoby, określeniu poziomu rozwoju intelektualnego, opisie cech osobowości oraz stwierdzeniu poziomu dojrzałości społecznej zgodnie z tym, co opracowała Pracownia Testów Psychologicznych (PTP) oraz stosownie do założeń, jakie wynikają z ustawy.

Badanie składa się z trzech etapów³⁵:

- wywiadu,
- testów psychologicznych,
- obserwacji.

Podstawową metodą prowadzenia badania jest wywiad psychologiczny. Pełni on nadrzędną funkcję nad testami na inteligencję i osobowość. Zależy on od tego, w jaki sposób zostanie poprowadzony przez lekarza. Nie jest, w przeciwieństwie do testów, standaryzowany. Istnieją jedynie informacje, jakie obszary należy zbadać. Podczas

³⁰ K. Sikora, *Strzelanina w szkole podstawowej w Newtown w USA. Jest wiele ofiar, wśród nich dzieci*, natemat.pl/43317, strzelanina-w-szkole-podstawowej-w-newtown-w-usa-jest-wiele-ofiar-wsrod-nich-dzieci (dostęp: 29.03.2016).

³¹ K. Majdan, *Strzelanina za strzelaniną. To już kolejna masakra w USA*, natemat.pl/43367, strzelanina-za-strzelanina-to-juz-kolejna-masakra-w-usa (dostęp: 29.03.2016).

³² Tamże.

³³ M. Urzędowska, *Kolejna tragedia w USA: czterolatek zastrzelił sześciolatka*, „Gazeta Wyborcza” 11 kwietnia 2014 r. oraz M. Zawadzki, *Kolejna tragedia, ale Amerykanie nadal kupują dzieciom broń. Dla dziewczynek w różowym kolorze*, „Gazeta Wyborcza” 2 maja 2013 r.

³⁴ Ustawa z dnia 21 maja 1999 r..., art. 15, ust. 3.

³⁵ Wywiady z psychologami, Toruń 2016.

jego trwania zadaniem psychologa jest zdobycie jak najwięcej informacji na temat zdrowia badanego i jego rodziny, relacji rodzinnych, celu posiadania broni, szczególnie w przypadku broni do ochrony osobistej. Istotne są także informacje o wykształceniu i ewentualnych kłopotach z prawem, które uniemożliwią otrzymanie pozwolenia. Psycholog liczy w tym wypadku na szczerą i rzetelną odpowiedź pacjenta, co jest podstawą interakcji między nimi. Nie jest jednak w stanie sprawdzić prawdziwości badanego. Użytki to kolejny obszar, który jest poruszany podczas wywiadu. Osoba uzależniona od narkotyków czy alkoholu nie może otrzymać pozwolenia na broń. Problem polega na tym, że psycholog podczas tak krótkiego badania nie zweryfikuje, czy zainteresowany jest alkoholiakiem czy nie.

Najczęściej wykonuje się kilka testów psychologicznych:

- na osobowość,
- temperament,
- inteligencję,
- uwagę.

Sprawdza się podczas nich między innymi umiejętność reagowania w trudnych sytuacjach i zdolność podejmowania odpowiednich decyzji. Są to metody polecane przez Pracownię Testów Psychologicznych. Wykonanie testów nie jest jednak obowiązkowe. Pracownia zaznacza, że powinny one być przeprowadzane ze względu na ich skuteczność i sprawdzenie, ale nie nakłada takiego obowiązku. Należy pamiętać, że odpowiedzialność za wyniki badania spoczywa na psychologu.

Duże znaczenie ma także obserwacja pacjenta³⁶. Psycholog zwraca uwagę na to, czy dana osoba ma drżący głos, poci się czy też siedzi spokojnie, prowadzi normalną rozmowę i prawidłowo odpowiada na zadane pytania. Z obserwacji można wywnioskować również, jak pacjent zachowa się w innej stresującej sytuacji.

Dostęp do broni palnej w Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Czechach i Niemczech

Szwajcaria to państwo, które bardzo często podawane jest jako przykład w reglamentacji broni palnej. Kraj ten liczy około 6 mln obywateli, w których rękach jest co najmniej 2 mln egzemplarzy broni³⁷, począwszy od karabinów automatycznych, po karabiny samopowtarzalne i pistolety. Fakt posiadania broni przez co trzeciego Szwajcara nie wpływa jednak na liczbę przestępstw popełnionych z jej użyciem. Według szwajcarskich statystyk policyjnych zawartych w rocznym raporcie w 2014 r. popełniono tylko 18 zabójstw z użyciem broni. Dla porównania w 2013 r. doszło do 46 podobnych zdarzeń, co daje spadek o przeszło 60%. Nieco gorzej przedstawiają się napaści z bronią. W 2013 r. było ich jedynie 10, natomiast ubiegły rok wykazał aż o 34 więcej³⁸. Szwajcaria nie jest jednak najlepszym przykładem do porównywania z Polską. Mieszkańcy tamtego kraju są z bronią dobrze obcy i przyzwyczajeni do niej. Widok dorosłego mężczyzny idącego po ulicy z karabinem nie budzi tam większego zdziwie-

³⁶ Tamże.

³⁷ *Szwajcaria: mimo dostępu do broni, przestępczość jest niewielka*, 8 lutego 2013 r., www.pch24.pl/szwajcaria-mimo-dostepu-do-broni-przestepczosc-jest-niewielka,12302,i.html (dostęp: 11.11.2015).

³⁸ *Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS)*, Bundesministerium des Innern, Jahresbericht 2014, s. 34.

nia. W Polsce z całą pewnością zostałyby to zauważone i skomentowane. Aby dokonać trafego zestawienia liczby przestępstw i broni w Polsce z innymi państwami, należy przede wszystkim porównywać kraje mające podobne uregulowania w tej kwestii.

O wiele bardziej zasadne jest porównanie naszego kraju np. z Wielką Brytanią, a dokładniej z Anglią i Walią.

Podstawowym aktem w tej kwestii jest Firearms Act 1968 – ustawa, która na przełomie kilkudziesięciu lat wielokrotnie była zmieniana, poprawiana, ale przede wszystkim zaostrzana. Wprowadzenie pewnych ograniczeń w związku z posiadaniem broni nastąpiło wraz z XX wiekiem. Po ogłoszeniu ustawy z 1920 r. państwo sukcesywnie zmniejszało liczbę pozwoleń na broń palną przeznaczoną do ochrony osobistej. Jednocześnie istniały niejawnie wytyczne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych sugerujące Policji, że osoby mieszkające samotnie, narażone na niebezpieczeństwo ze strony złodziei czy włamywaczy lub wykonujące pewne obowiązki publiczne powinny być wyposażone w rewolwer³⁹. W 1937 r. uznano jednak, że należy zniechęcać obywateli do posiadania broni w celu obrony, ze względu na niebezpieczeństwo, jakie to za sobą niesie. Stwierdzono też, iż broń nie może być traktowana jako odpowiedni środek do ochrony. Największe zmiany ustawy z 1968 r. zostały wprowadzone kolejno w latach 1988 i 1997. Pierwsza z wyżej wymienionych ustaw wprowadziła obowiązek posiadania pozwolenia na długą broń śrutową, jednocześnie uznając niektóre jej rodzaje za zakazane. Druga ustawa zakazała posiadania broni krótkiej, poza tą bocznego zapłonu kalibru 0,22 cala oraz bronią odprzodową. Krótco po tym Partia Pracy przejęła kontrolę w rządzie, wydając tym samym kolejną ustawę – Firearms Act (No. 2) 1997. Ta natomiast zabroniła także broni bocznego zapłonu.

W Wielkiej Brytanii wyróżnione są trzy rodzaje broni palnej:

- taka, na którą jest wymagane pozwolenie na broń palną – określona w artykule 1 ustawy,
- taka, na którą jest wymagane pozwolenie na broń śrutową – zawarta w artykule 2 ustawy,
- broń zakazana – do której odnosi się artykuł 5 ustawy.

Pozwolenia na broń nie otrzyma osoba, która została skazana na co najmniej 3 lata pozbawienia wolności. W przypadku niższych wyroków zainteresowany może otrzymać broń, jednakże dopiero po 5 latach od zwolnienia.

Jak już zostało wspomniane, artykuł 5 zawiera katalog zakazanej broni. Warto przytoczyć kilka przykładów⁴⁰:

- broń, z której można wystrzelić dwa lub więcej pocisków,
- broń, która jest krótsza niż 60 cm (lub posiada lufę krótszą niż 30 cm) inna niż broń pneumatyczna, odprzodowa lub zaprojektowana jako urządzenie sygnalizacyjne,
- wyrzutnia rakiet lub moździerz do wyrzucania stabilizowanych pocisków (nie zalicza się tu wyrzutni lub moździerzy wyrzucających np. linę),

³⁹ Za: M. Mróz, *Prawo do broni w Polsce i Europie. Posiadanie broni strzeleckiej przez osoby fizyczne w ustawodawstwie wybranych państw Unii Europejskiej*, Warszawa 2011, s. 138–139.

⁴⁰ M. Mróz, *Prawo do broni...*, s. 140–141 i M. Nowakowski, *Prawo osób prywatnych do posiadania broni w ustawodawstwie brytyjskim*, biurosejm.gov.pl/teksty/i-507.htm (dostęp: 6.01.2015).

- broń pneumatyczna dopasowana do stosowania scalonych naboju gazowych,
- pociski wybuchające, granaty, bomby,
- urządzenie ukryte pod postacią innego przedmiotu również jest traktowane jako broń.

Zgodnie z ustawą z 1997 r. prowadzony jest centralny rejestr osób, które posiadają pozwolenie, odnawiają je bądź ubiegają się o pozwolenie na broń śrutową lub palną. Jest on dostępny dla Policji w całym kraju i ułatwia pracę wielu służbom. Zgodnie z zamieszczonymi tam danymi w pierwszym kwartale 2009 r. w Anglii i Walii pozwolenie na broń palną miało około 139 tysięcy osób (co daje 2,5 osoby na 1000 mieszkańców). Na broń śrutową pozwoleniem dysponowało niemal 575 tysięcy mieszkańców (co w przeliczeniu na 1000 daje 10,6⁴¹). To niemal pięć razy mniej broni w rękach obywateli niż we Francji i w Niemczech.

Jak pokazały powyższe statystyki, mieszkańcy Zjednoczonego Królestwa z pewnością nie mają zbyt wielu sztuk broni. Przeciwnie – rząd robi tam wszystko, aby dostęp do niej był jak najbardziej ograniczony, wyjaśniając to dbałością o dobro obywateli. Co ciekawe, mieszkańcom to najwyraźniej nie przeszkadza. Wnioski o pozwolenie składają jedynie osoby, które są przekonane, że je otrzymają, czego efektem jest mały odsetek negatywnie rozpatrywanych podań.

Należy zastanowić się nad tym, czy tak restrykcyjne przepisy dotyczące broni spełniają swoją funkcję, tj. ile przestępstw jest popełnianych przy jej użyciu. Jak już zostało wspomniane, Firearms Act (No. 2) z 1997 r. praktycznie zakazuje posiadania broni przez obywateli. Warto przyjrzeć się statystykom Home Office (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Wielkiej Brytanii)⁴². W okresie 2008/09 wykorzystanie broni palnej w Anglii i Walii w celach przestępczych miało miejsce 4460 razy. W 2009/10 – 4070 razy, w 2010/11 – 3650 razy, w 2011/12 – 3402 razy, w 2012/13 – 3052 razy, w 2013/14 – 2927 razy. Niewielki wzrost odnotowano w zeszłym roku – 2014/15. Do popełnienia przestępstwa broni palnej użyto wówczas 3010 razy. Widać jednak wyraźną tendencję spadkową na przestrzeni ostatnich kilku lat. Podobnie wygląda użycie innej broni (w tym palnej) w przestępstwach, co zobrazuje tabela nr 1.

Zaskakujące jest to, że Anglię i Walię często posadza się o stosunkowo częste występowanie zabójstw, morderstw, dzieciobójstw czy też usiłowań popełnienia zabójstwa. Prawdą jest, iż kraje te nie mają najniższego wskaźnika popełnienia powyższych czynów na świecie. Takie podejście budzi jednak spore zdziwienie, ponieważ nikt w taki sposób nie brałby pod uwagę liczby tych przestępstw, gdyby nie specyficzne, zakazujące posiadania broni prawie każdemu obywatelowi przepisy. Warto jednak zastanowić się nad tym, od kiedy brak dostępu do legalnej broni uniemożliwia popełnienie morderstwa za pomocą noża bądź innego narzędzia. Anglia jest trafnym przykładem kraju, w którym mimo braku dostępu do broni liczba przestępstw jest relatywnie wysoka. Są jednak osoby, które popierają stwierdzenie, że gwałtowny wzrost przestępstw nastąpił wówczas, gdy w 1997 r. wprowadzono Firearms Act (No. 2)⁴³.

⁴¹ M. Mróz, *Prawo do broni...*, s. 150.

⁴² *A summary of recorded crime data from year ending Mar 2003 to year ending Mar 2015*, www.gov.uk/government/statistics/historical-crime-data (dostęp: 24.03.2016).

⁴³ *So were Piers Morgan and Christiane Amanpour dishonest about crime rates last night?*, johnr-lott.blogspot.com/2012/12/so-did-piers-morgan-and-christiane.html (dostęp: 24.03.2016).

Tabela 1**Liczba użytej broni w przestępstwach w Wielkiej Brytanii i Walii
w latach 2008/09–2014/15****Table 1****The number of used firearms in crimes in England and Wales
in years 2008/09–2014/15**

Lata	Posiadanie broni w przestępstwach
2008/09	35 662
2009/10	28 758
2010/11	26 327
2011/12	23 688
2012/13	19 910
2013/14	20 621
2014/15	21 904

Źródło: *A summary of recorded crime data from year ending Mar 2003 to year ending Mar 2015*, www.gov.uk/government/statistics/historical-crime-data (dostęp: 24.03.2016).

Tabela 2**Zabójstwa w Anglii i Walii (w tym morderstwa, nieumyślne spowodowanie śmierci,
dzieciobójstwa i inne) w latach 1990–2014/15****Table 2****The killings in England and Wales (including murders, manslaughter, infanticides
and the others) in years 1990–2014/15**

Lata	Liczba zabójstw
1992	687
1993	670
1994	726
1995	745
1996	679
1997	739
1998/99	750
1999/00	766
2000/01	850
2001/02	891
2002/03	1 049
2003/04	904
2004/05	868
2005/06	764
2006/07	758
2007/08	775
2008/09	664
2009/10	620
2010/11	639

2011/12	553
2012/13	558
2013/14	533
2014/15	534

Źródło: *A summary of recorded crime data from year ending Mar 2003...* oraz *A summary of recorded crime data from 1898 to 2001/02*, www.gov.uk/government/statistics/historical-crime-data (dostęp: 25.03.2016).

Drastyczny wzrost tego typu przestępstw nastąpił w latach 2000–2004, a więc od 3 do 7 lat po wprowadzeniu nowych przepisów. Trudno zatem o wskazanie jasnej zależności między wprowadzeniem surowszych regulacji, a wzrostem przestępczości w Anglii i Walii. Należałoby zastanowić się nad poprawnością tego stwierdzenia. Równie dobrze dwa powyższe fakty nie muszą mieć ze sobą nic wspólnego. Możliwość połączenia dwóch wspomnianych zdarzeń jest uzależniona od tego, kto i w jaki sposób interpretuje te dane.

Mariusz Kulicki uważa, że w krajach, w których o wiele łatwiej jest zdobyć pozwolenie na broń lub takowe nie jest wymagane, częściej dochodzi do tragedii przy jej użyciu⁴⁴. Z racjonalnego punktu widzenia trudno się z tym nie zgodzić. Bezpieczniej pod względem przestępstw z zastosowaniem broni jest w państwach, w których procedury są bardziej surowe. Z drugiej strony znajdują się także osoby reprezentujące zupełnie odmienny pogląd. Po zestawieniu ze sobą statystyk dotyczących posiadania broni palnej w Polsce, Czechach i Niemczech można wysunąć wniosek, że przeczą one tezie, jakoby liczba posiadanej przez obywateli broni wpływała na liczbę przestępstw.

Tabela 3

**Liczba mieszkańców, zabójstw, pozwoleń na broń
i jednostek broni w Czechach, Niemczech i Polsce w 2006 r.**

Table 3

**The number of inhabitants, murders, firearms licences
and firearms units in Czech Republic, Germany and Poland in 2006**

Państwo	Liczba mieszkańców (w mln)	Liczba zabójstw na 100 000 mieszkańców (średnia z lat 2004–2006)	Liczba pozwoleń	Liczba pozwoleń na 1000 osób	Liczba jednostek broni	Liczba jednostek broni na 1000 osób
Czechy	10,287	1,21	311 640	30,3	635 336	61,8
Niemcy	82,31	0,95	ok. 3,2 mln	ok. 40	ok. 10 mln	ok. 120
Polska	38,13	1,47	155 048	4,1	292 572	7,7

Źródło: M. Mróz, *Prawo do broni...*, s. 13.

⁴⁴ M. Kulicki *Kryminalistyczne problemy użycia broni palnej: na przykładzie badań kbk AK kal. 7,62 mm*, Warszawa–Poznań 1972, s. 5.

W przypadku Polski uwzględniono zarówno broń palną bojową, myśliwską, jak i sportową. Liczba pozwoleń i jednostek broni w Niemczech jest podana szacunkowo, ponieważ Niemcy nie mają dokładnego centralnego rejestru. W przedstawionych wynikach widać dużą różnicę między liczbą zabójstw, pozwoleń na broń oraz jednostkami broni w przeliczeniu na 100 tysięcy osób. Mimo że w naszym kraju około 4 na 1000 osób ma pozwolenie, liczba zabójstw mówi sama za siebie. Nie należy kierować się jednak tylko danymi statystycznymi. Niezbędne jest zwrócenie uwagi na warunki społeczne, mentalność narodu, historię czy nastawienie. Z drugiej strony, patrząc na uzyskane wyniki, można by rozważyć postawienie pytania, czy Polacy są gotowi na broń? Czy w wyniku złagodzenia przepisów liczba zabójstw nie wzrosłaby w drastycznym tempie?

Podsumowanie

Przy rozważaniu problemów często potrzebny jest kompromis. Tak jest też w przypadku dostępu do broni palnej w celu ochrony osobistej w Polsce. Z jednej strony nie można dać broni wszystkim Polakom, którzy spełnialiby takie wymagania, jak odpowiedni wiek, niekaralność czy brak zaburzeń. Z drugiej strony w obecnych czasach nie można całkowicie rozbroić społeczeństwa, ponieważ taki kraj staje się „łatwym łupem” dla agresorów, kimkolwiek by oni nie byli. Władza powinna mieć większe zaufanie do obywateli, a obywatele powinni mieć większe zaufanie do władzy i siebie nawzajem, gdyż tylko kompromis i zaufanie pozwolą dojść do porozumienia w wielu trudnych kwestiach.

Bibliografia

- Blikowska J., *Dwunastolatek zastrzelił kolegę*, „Rzeczpospolita” 3 listopada 2015 r.
- Filar M., *Prawo posiadania broni palnej jako obywatelskie prawo podmiotowe*, [w:] *Teoria prawa. Filozofia prawa. Współczesne prawo i prawoznawstwo*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 1998.
- Kasprzak J., Brywczyński W., *Nielegalne posiadanie broni i amunicji. Studium prawnokryminalistyczne*, Białystok 2013.
- Kozubal M., *Polacy nie chcą liberalizacji przepisów o dostępie do broni*, „Rzeczpospolita” 5 grudnia 2016 r.
- Kulicki M., *Kryminalistyczne problemy użycia broni palnej: na przykładzie badań kbk AK kal. 7,62 mm*, Warszawa–Poznań 1972.
- Lampel W., Mahrhold R., *Leksykon broni od A do Ż*, tłum. K. Kruk, Warszawa 2000.
- Lewandowski J., *Pistolety alarmowe 9 mm P.A.K. – problem kalibru wyjaśniony!*, „Strzał, magazyn o broni” 2015, nr 7–8 (122).
- Migalski M., *Karabin w każdym domu*, „Rzeczpospolita” 3 października 2013 r.
- Mróz M., *Prawo do broni w Polsce i Europie. Posiadanie broni strzeleckiej przez osoby fizyczne w ustawodawstwie wybranych państw Unii Europejskiej*, Warszawa 2011.
- Strzelanina w stanie Michigan. Nie żyje co najmniej siedem osób*, „Gazeta Wyborcza” 21 lutego 2016 r.

- Urzędowska M., *Kolejna tragedia w USA: czterolatek zastrzelił sześciolatek*, „Gazeta Wyborcza” 11 kwietnia 2014 r.
- Warchoń M., *Użycie broni i niebezpiecznych narzędzi w celu samoobrony w świetle teorii i orzecznictwa*, [w:] *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, L. Stępka, Toruń 2013.
- Zawadzki M., *Kolejna tragedia, ale Amerykanie nadal kupują dzieciom broń. Dla dziewczynki w różowym kolorze*, „Gazeta Wyborcza” 2 maja 2013 r.
- Zawadzki M., *Roseburg to 294. masowa strzelanina w USA w tym roku. Rocznie zastrzelonych zostaje około 12 tys. osób*, „Gazeta Wyborcza” 2 października 2015 r.
- Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS)*, Bundesministerium des Innern, Jahresbericht 2014.
- Wywiad z byłym funkcjonariuszem policji Zbigniewem Trochowskim, Świecie 2015.
- Wywiady z funkcjonariuszami policji, Toruń 2016.
- Wywiad z funkcjonariuszem Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Świecie 2016.
- Wywiad z opiekunem strzelnicy Bolesławem Bożkiem, Toruń 2016.
- Wywiady z psychologami, Toruń 2016.
- Majdan K., *Strzelanina za strzelaniną. To już kolejna masakra w USA*, natemat.pl/43367, strzelanina-za-strzelanina-to-juz-kolejna-masakra-w-usa (dostęp: 29.03.2016).
- Nowakowski M., *Prawo osób prywatnych do posiadania broni w ustawodawstwie brytyjskim*, biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-507.htm (dostęp: 6.01.2015).
- So were Piers Morgan and Christiane Amanpour dishonest about crime rates last night?*, johnlott.blogspot.com/2012/12/so-did-piers-morgan-and-christiane.html (dostęp: 24.03.2016).
- A summary of recorded crime data from 1898 to 2001/02*, www.gov.uk/government/statistics/historical-crime-data (dostęp: 25.03.2016).
- A summary of recorded crime data from year ending Mar 2003 to year ending Mar 2015*, www.gov.uk/government/statistics/historical-crime-data (dostęp: 24.03.2016).
- Szwajcaria: mimo dostępu do broni, przestępczość jest niewielka*, www.pch24.pl/szwajcaria-mimo-dostepu-do-broni-przestepczosc-jest-niewielka,12302,i.html (dostęp: 11.11.2015).
- Wybrane statystyki – zamachy samobójcze – zamachy samobójcze od 1999 do 2012 roku*, statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze/122325, *Zamachy-samobojcze-od-1999-do-2012.html* (dostęp: 7.11.2015).
- Wybrane statystyki – zamachy samobójcze – zamachy samobójcze od 2013 roku*, statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zamachy-samobojcze/122324, *Zamachy-samobojcze-od-2013-roku.html* (dostęp: 7.11.2015).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, (Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (tekst jedn.: Dz.U., 2015, poz. 1505).

Summary

This article is dedicated to the access to weapons for self-defense in Poland. This is an issue that raises a lot of controversy and is nowadays certainly worth discussion. The following work raises the issue of the definition of firearms, their essential parts, the conditions for obtaining a permit for a gun, the subject of firearms in self-defense and possession

of weapons in order to protect national security. Another issue that is raised are the shooting skills of people interested in possessing a gun, people's preferences in the choice of weapon and finally psychological research performed on people interested in gaining permission and possession of weapons in the UK, Switzerland, Czech Republic and Germany.

